

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

необґрунтованим є міф щодо виняткового значення у внутрішньому переселенні Західного макрорегіону. Водночас зниження тут кількісних показників внутрішнього переселення не означає послаблення соціально-економічних проблем. Навпаки, у Західному макрорегіоні адаптація переселенців повинна відбуватися з врахуванням особливостей не тільки нового економічного, а й мовного і ментального просторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всеукраїнська асоціація керівників бізнесу. URL: <https://uabl.org>
2. Західний центр підтримки переміщених бізнесів. URL: https://www.youtube.com/watch?v=5WUtNAahcjo&ab_channel
3. GradusResearch Company. Перша смартфон-панель в Україні. URL: <https://gradus.app/uk>
4. Ukraine – Internal Displacement Report – General Population Survey. Round 12 (16–23 January 2023). IOM UN Migration. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-12-16-23-january-2023>
5. Ukraine Refugee Situation – Operational Data Portal – UNHCR. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/Ukraine>

* * *

УДК 911.3

ГЕОГРАФІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ірина Гудзеляк

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Проаналізовано динаміку кількості внутрішньо переміщених осіб в Україні та Львівській області. Показано місце Львівської області у територіальній структурі внутрішньо переміщених осіб в Україні. Визначено міграційне навантаження постійного населення у розрізі районів Львівської області. Наголошено на необхідності формування нових підходів до стратегування розвитку громад з урахуванням сучасної міграційної і демографічної ситуації у Львівській області.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, вимушена міграція, населення, міграційне навантаження постійного населення, Львівська область, Україна.

GEOGRAPHY OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN LVIV REGION

Iryna Hudzelyak

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

The dynamics of the number of internally displaced persons in Ukraine and the Lviv region were analyzed. The place of Lviv region in the territorial structure of internally displaced persons in Ukraine is shown. The migration load of the permanent population in the section of the districts of the Lviv region was determined. Emphasis is placed on the need to form new approaches to strategizing the development of communities, taking into account the current migration and demographic situation in the Lviv region.

Keywords: internally displaced persons, forced migration, population, migration load of the permanent population, Lviv region, Ukraine.

Проблема вимушеної міграції набула особливої актуальності у ХХ ст. у зв'язку з двома світовими війнами та численними локальними конфліктами у різних регіонах світу. В останні десятиліття, як свідчить статистика Верховного Комісара ООН у справах біженців, чисельність вимушених мігрантів у світі зросла до 44,9 млн осіб у 121 країні в кінці 2022 р. [3]. Україна потрапила до цього переліку 2014 р., однак переміщення не були надто загрозливими, до того ж вони переважно були внутрішньорегіональні, або спрямовані у сусідні з тимчасово окупованими територіями області.

Війна, яку розпочала Росія проти України у лютому 2022 р., зумовила найпотужнішу з часів Другої світової війни вимушену міграцію у Європі. Одночасний наступ військ РФ зі сходу,

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

півдня та півночі спричинив масштабні внутрішні переміщення до центральних і західних областей України, які вважалися більш безпечними. Західний регіон України розглядався внутрішньо переміщеними особами (ВПО) не лише як територія для тимчасового проживання, але і як транзитна зона на шляху до європейських країн. У цьому контексті Львівська область визначалася деякими перевагами, серед яких – наявність шести пунктів перетину на українсько-польському кордоні. Лише Львів прийняв 5 млн осіб транзитом до Європи. Загалом кількість українських біженців у Європі оцінюють у 8,1 млн осіб, з них 4,9 млн станом на лютий 2023 р. отримали статус тимчасового захисту [3].

Згідно з підходами МОМ, внутрішньо переміщені особи – люди, які були змушені втекти або покинути свої домівки або місця звичного проживання, зокрема в результаті або з метою уникнення наслідків збройних конфліктів, широкомасштабного насильства, порушення прав людини або природних чи техногенних катастроф, і які не перетинали міжнародно визнаний кордон країни [1].

Органами місцевого самоврядування з середини березня 2022 р. було налагоджено облік вимушених мігрантів через механізм їхньої реєстрації у місцях прибуття. Ці дані згодом доповнювалися періодичними оцінками кількості фактично проживаючих людей на окремих територіях, здебільшого у межах великих міських агломерацій, операторами мобільного зв'язку. Міжнародна організація міграцій в Україні регулярно проводить моніторинг внутрішньо переміщених осіб методом телефонного експрес-опитування населення. Станом на 26 березня було опубліковано звіти за 21 раундом обстежень у розрізі адміністративних районів [2].

Протягом першого місяця війни кількість ВПО в Україні зростає до 6,478 млн осіб, у Львівській області оселилося 9 % (642,4 тис. осіб) від загальної кількості внутрішніх мігрантів. Максимальну чисельність ВПО в Україні було зафіксовано на початку травня 2022 р. – 8,029 млн. осіб [1].

У Львівській області у травні–червні 2022 р. за оціночними даними проживало понад 600 тисяч ВПО, однак лише частина із них пройшли процедуру офіційної реєстрації. У подальшому кількість мігрантів зменшувалась. Частина повернулись на деокуповані території Київської, Чернігівської і Сумської областей. Високі ціни на житло, очевидно, спричинили у подальшому досить активні переміщення мігрантів у інші регіони та за кордон. За рік війни частка Львівської області у загальній чисельності внутрішньо переміщених осіб скоротилася на фоні зростання їхньої кількості у Закарпатській, Чернівецькій, Волинській, Одеській, Дніпропетровській, Сумській, Миколаївській областях та місті Києві.

На початку 2023 р. у Львівській області було офіційно зареєстровано майже 244 тис. внутрішньо переміщених осіб, з них у Львові – 150 тис. осіб. Це становило 6,8 % від загальної чисельності в Україні (3 609 тис. осіб) [2]. Але фактично в області за оцінками органів місцевого самоврядування проживало 350–400 тисяч ВПО.

Динаміку чисельності внутрішньо переміщених осіб у районах Львівської області подано на рис. 1. З початку червня 2022 р., коли вперше оприлюднено офіційні показники вимушеної міграції у розрізі адміністративних районів, до лютого 2023 р. кількість ВПО зростає у Львівському, Дрогобицькому, Золочівському та несуттєво у Червоноградському районах. Натомість гірські райони відзначалися скороченням кількості вимушених мігрантів.

Найбільша кількість мігрантів у лютому 2023 року офіційно зареєстрована у Львівському районі, зокрема у Львові, де є найкращі можливості для працевлаштування, навчання дітей і студентів (рис. 2). Привабливими загалом виявилися найбільші міста – Дрогобич, Червоноград, Стрий, Трускавець та інші, де швидко вдалося для сімей облаштувати під житло колишні гуртожитки закладів вищої освіти, або віднайти вільні приміщення.

Показник міграційного навантаження (частка ВПО у загальній чисельності постійного населення) у Львівській області становив 9,8 %. Це середній у Західному регіоні рівень. У Закарпатській області міграційне навантаження дещо вище – 11,7 %. Дніпропетровська, Харківська і Київська області відзначаються найвищим рівнем міграційного навантаження (відповідно 12, 18 і 18,6 %) при суттєвій втраті власного постійного населення.

У Львівській області найвище міграційне навантаження постійного населення виявлено у Дрогобицькому районі – 13,5 %, де частка міського населення становить 70 %, а найнижче в Яворівському – 4,9 % та Золочівському – 5,9 %. Однак, громади, центрами яких є міста з добре

сформованою соціальною інфраструктурою, характеризуються найбільшим міграційним навантаженням на постійне населення. Наприклад, у курортному місті Трускавець, де є велика кількість житлових приміщень у санаторіях, оселилось 15 тис. ВПО, при тому, що постійне населення становить 28 тис. осіб, міграційне навантаження – 53,6 %.

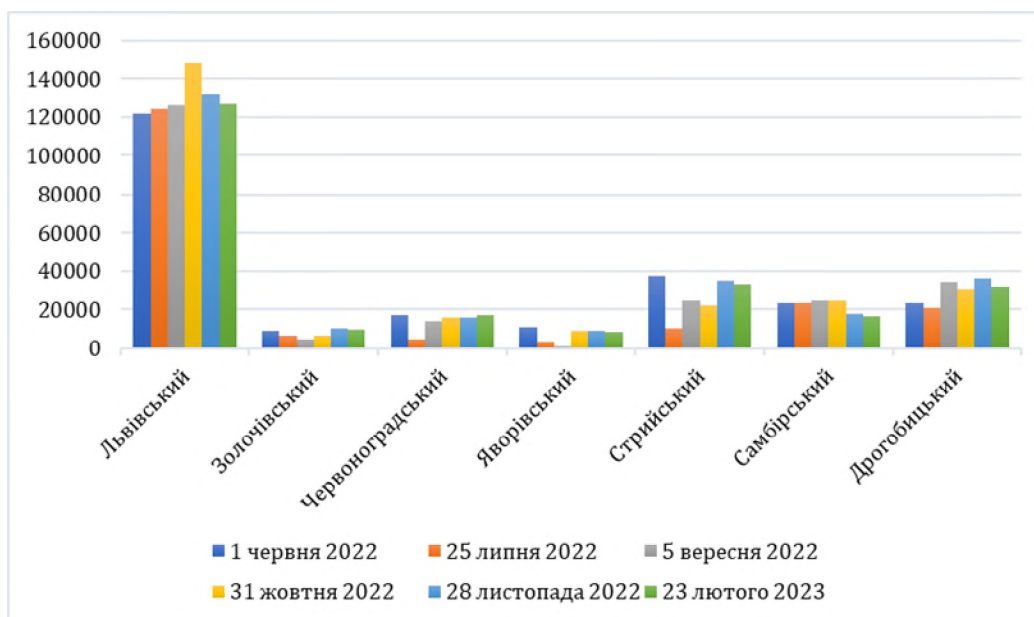

Рис. 1. Динаміка кількості ВПО у районах Львівської області, осіб (побудовано за [2])

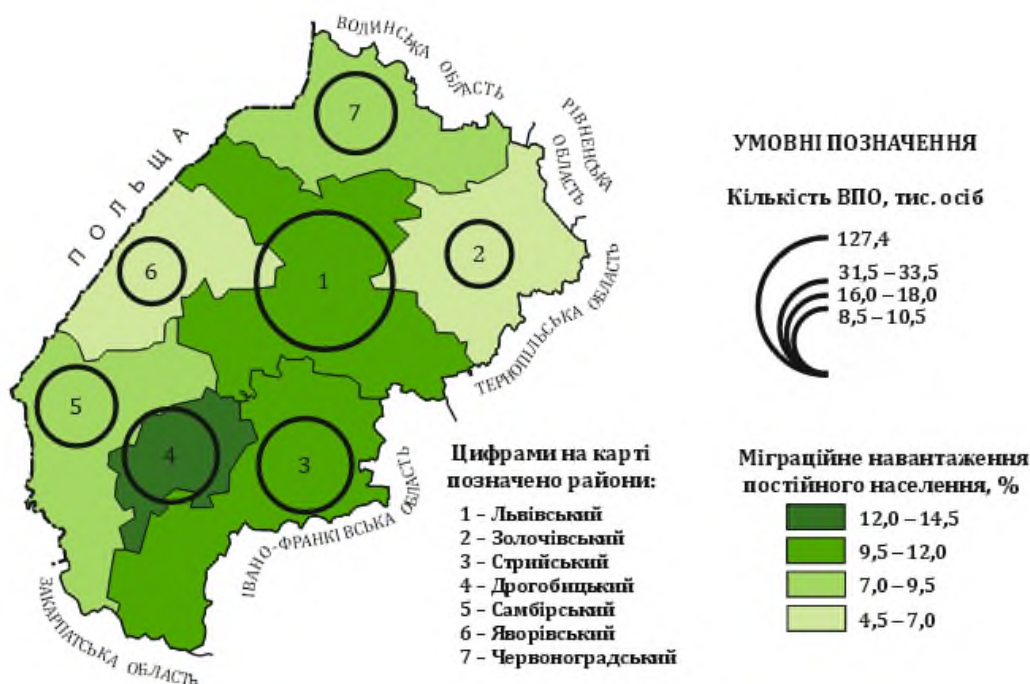

Рис. 2. Кількість внутрішньо переміщених осіб та міграційне навантаження постійного населення у Львівській області, лютий 2023 р. (побудовано за [2])

Частка внутрішньо переміщених осіб у Львівській області за рік війни скоротилася з 9 до 6,8 % від їхньої загальної кількості в Україні. Станом на лютий 2023 р. офіційно зареєстровано 244 тис. осіб, однак їхня фактична кількість становила майже 400 тис. В умовах воєнного стану та стрімкого зростання кількості вимушених мігрантів перед територіальними громадами

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

постала низка викликів, пов'язаних з необхідністю забезпечити усі життєві потреби як постійного, так і тимчасового населення, у тім числі значної кількості матерів з дітьми, людей похилого віку, сприяти інтеграції мігрантів у спільноти, виробити нові підходи до формування стратегії і планів територіального розвитку в нових демографічних та соціально-економічних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Displacement Tracking Matrix. IOM. URL: <https://dtm.iom.int/about/infosheets>
2. Ukraine – Area Baseline Assessment (Raion level) – Round 21. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-area-baseline-assessment-raion-level-round-21?close=true>
3. UN Refugee Agency. UNHCR. URL: <https://www.unhcr.org/>

* * *

УДК 911.9:504.05

**ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ І ПОДІЙ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Володимир Біланюк, Євген Іванов, Євген Тиханович

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Проведено аналіз кількості, поширення та особливості прояву надзвичайних ситуацій і подій у Львівській області, що виникли перед і на початку активної фази російсько-української війни. Розглянуто надзвичайні ситуації і події воєнного, техногенного, соціально-політичного і природного характеру, які прямо або опосередковано пов'язані з російською агресією, спробами дестабілізувати ситуацію у регіоні.

Ключові слова: екологічна безпека, надзвичайна ситуація, надзвичайна подія, аварія, ракетні атаки.

**EMERGENCY SITUATIONS AND EVENTS OCCURRING
IN LVIV REGION IN THE CONDITIONS OF WAR**

*Volodymyr Bilanyuk, Yevhen Ivanov, Yevhen Tykhanovych
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine*

The number, distribution and peculiarities of emergency situations and events in the Lviv region that occurred before and at the beginning of the active phase of the Russian-Ukrainian war were analyzed. Emergency situations and events of a military, technogenic, social and political and natural character, which are directly or indirectly related to Russian aggression and attempts to destabilize the situation in the region, are considered.

Keywords: environmental safety, emergency situation, emergency event, accident, missile attack.

У Львівській області виникають надзвичайні ситуації і події різного характеру – природні, техногенні, соціально-політичні, а після початку активної фази російсько-української війни до них додалися надзвичайні ситуації воєнного характеру. У попередніх публікаціях [1, 2, 4, 8–10] проведено аналіз кількості, поширення та особливості виникнення надзвичайних ситуацій і подій у регіоні упродовж 2004–2018 рр. Спробуємо виявити тенденції і динаміку прояву надзвичайних ситуацій і подій, що виникли перед і на початку російсько-української війни та можуть бути прямо чи опосередковано пов'язані із її наслідками. Вдалося охопити період від початку 2021 р. до третього кварталу 2022 р.

До надзвичайних ситуацій техногенного характеру відносять суттєві транспортні аварії, пожежі, неспровоковані вибухи чи їхню загрозу, аварії із вибухом чи загрозою викиду різних речовин, раптові руйнування споруд, будівель, інженерних споруд і мереж, гідродинамічні аварії на греблях, дамбах тощо. У Львівській області налічують: 962 потенційно-небезпечних об'єкти; 25 промислових підприємств, які у виробництві споживають сильнодіючі отруйні речовини; 108 промислових підприємств є вибухо- та пожежонебезпечними [3]. Регіон пересікає нафто-